

**Recomandare referitoare la:
sesizarea nr. 83b din 27.05.2020**

Elaborat de: Viorel Pîrvan, Ioniță Veaceslav, Liubomir Chiriac

Această recomandare de politici a fost elaborată în cadrul proiectului ”Suportul societății civile acordat Parlamentului Republicii Moldova în promovarea reformelor economice și evaluarea agențiilor independente de reglementare”, implementat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) Viitorul și sprijinit financiar de Fundația Soros Moldova. Responsabilitatea pentru conținutul acestei publicații aparține autorilor și nu reflectă neapărat poziția Fundației Soros.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) "Viitorul" a analizat sesizarea nr.83b din 27.05.2020 depusă la Curtea Constituțională de către deputatul Sergiu Litvinenco privind interpretarea prin colaborare a dispozițiilor art.2 alin.(1), art.61 alin.(1) și (3), art.85 alin.(1), (2) și (4) și art.90 alin.(1), (2) și (4) din Constituția Republicii Moldova.

În continuare, prezentăm opiniile IDIS "Viitorul" asupra aspectelor din obiectul sesizării invocate de către autor și asupra cărora Curtea urmează să se expună:

1) În situația în care Președintele Republicii Moldova demisionează și, astfel, funcția de Președinte devine vacantă, sunt sau nu incidente dispozițiile art.85 alin.(4) din Constituție referitoare la interdicția dizolvării Parlamentului în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova?

În speță, autorul sesizării formulează întrebările pentru Înalta Curte prin prisma unor probabile situații (abstracte), care la moment, dar și în istoria politico – juridică a țării, nu s-au produs.

Dacă reieșim din presupunerea că Președintele Republicii Moldova demisionează, în art.90 alin.(1) din Constituție este stipulat expres că **vacanța funcției** de Președinte al Republicii Moldova intervine în caz de expirare a mandatului, **de demisie**, de demitere, de imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor sau de deces. Potrivit alin.(4) al aceluiași articol, în termen de 2 luni de la data la care a intervenit **vacanța funcției** de Președinte al Republicii Moldova, se vor organiza, în conformitate cu legea, alegeri pentru un nou Președinte.

În conformitate cu art.91 din Constituție, dacă funcția de Președinte al Republicii Moldova **devine vacantă** sau dacă Președintele este **demis** ori dacă se află în imposibilitatea temporară de a-și exercita atribuțiile, **interimatul se asigură**, în ordine, de către Președintele Parlamentului sau de către Primul-ministru.

Observăm că normele constituționale sus-menționate descriu vacanța funcției de Președinte, care nu survine neapărat la expirarea mandatului Președintelui (relevantă este și HCC nr.43 din 14.12.2000).

Norma din art.85 alin.(4) din Constituție stabilește anumite excepții de la cazurile în care survin temeiurile constituționale de dizolvare a Parlamentului. Și anume, Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale **mandatului** Președintelui Republicii Moldova, și nici în timpul stării de urgență, de asediu sau de război.

Potrivit art.80 alin.(1) din Constituție, **mandatul** Președintelui Republicii Moldova durează 4 ani și se exercită de la data depunerii jurământului. Iar conform alin.(2), Președintele Republicii Moldova își exercită **mandatul** până la depunerea jurământului de către Președintele nou - ales.

Considerăm că expresia "**ultimele 6 luni ale mandatului**" din art.85 alin.(4) se referă la situația în care un mandat normal de 4 ani al Președintelui încetează / expiră conform prevederilor constituționale. În cazul actualului Președinte, mandatul expiră în data de 23 decembrie 2020.

Dacă e să luăm în calcul o eventuală demisie a Președintelui, care duce la vacanța funcției, aceasta este o situație imprevizibilă, de natură subiectivă. Dacă această situație are loc în perioada sus-menționată (cele 6 luni până la expirarea mandatului normal), atunci prevederile art.85 alin.(4) din Constituție se aplică corespunzător. Dacă interpretăm că vacanța funcției în cazul demisiei este echivalentă cu încetarea mandatului

Președintelui, în colaborare cu prevederile alin.(4) din art.90 (noi alegeri în 2 luni de la vacanța funcției) și art.91 (interimatul în cazul funcției vacante), atunci din nou suntem în acele limite maxime (ultimele 6 luni) stabilite de art.85 alin.(4).

În ceea ce privește circumstanțele constituționale care ar permite dizolvarea Parlamentului, art.85 alin.(1) și (2) menționează cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni. Aceste scenarii probabile, dar la moment abstracte, au fost descrise de către autor în sesizarea sa. La fel, au fost menționate 3 hotărâri ale Curții Constituționale relevante circumstanțelor sus-menționate și obiectului sesizării (HCC nr.40 din 24.12.1998, HCC nr.30 din 1.10.2013, HCC nr.29 din 24.11.2015). Aici doar vom atrage atenția la 2 aspecte (unul se referă la întrebarea nr.2 din sesizare).

Hotărârea Curții Constituționale nr.29 din 24.11.2015 concluzionează în pct.64 "Din aceste considerente, Parlamentul urmează a fi dizolvat în cazul eșuării formării Guvernului în termen de 3 luni, chiar dacă această perioadă se circumscrie în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova ales de către Parlament".

Însă, această concluzie s-a referit la o altă realitate politico – organizatorică din istoria Republicii Moldova și anume atunci când Președintele țării era ales de către Parlament, nu de către cetățeni. De altfel, Curtea a și menționat acest fapt în hotărârea sa:

"56. În acest context, Curtea observă că interdicția privind dizolvarea Parlamentului în ultimele 6 luni de mandat al Președintelui este o reminiscență din perioada în care Președintele Republicii Moldova era ales de cetățeni. O astfel de interdicție era justificată de necesitatea evitării situației în care Președintele ar dizolva Parlamentul în preajma alegerilor prezidențiale și s-ar afla ulterior în campanie electorală pentru un nou mandat, în tot acest timp fără un Guvern și Parlament funcționale și cu competențe depline.

57. Suplimentar, Curtea reține că, la acel moment, posibilitatea Președintelui de a dizolva Parlamentul în ajunul alegerilor prezidențiale ar fi condus la situația în care majoritatea parlamentară apropiată Președintelui să își dorească organizarea alegerilor parlamentare și prezidențiale în același timp pentru a putea implica Președintele în campania partidului pe care l-ar fi susținut și să realizeze astfel și o continuare a guvernării de către majoritatea parlamentară respectivă, în special în cazurile în care Președintele se bucura de încrederea electoratului.

58. Astfel, rațiunea acestei restricții derivă din necesitatea păstrării unei continuități a structurilor statului în perioade de campanie electorală, precum și din necesitatea evitării suprapunerii campaniilor electorale pentru alegerea Parlamentului, cu cea pentru alegerea Președintelui, în cazul în care ambele exerciții electorale au loc prin aceeași modalitate de vot, și anume prin sufragiu universal, direct și liber exprimat.

60. Prin urmare, Curtea reține că interdicția dizolvării Parlamentului în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui, în cazul eșuării formării Guvernului, este caracteristică regimurilor în care Președintele țării este ales prin vot universal și este improprie regimurilor parlamentare în care Președintele este ales de către Parlament. Această interdicție nu are nici o justificare funcțională în situația în care Președintele țării este ales de către Parlament, deoarece aceste sufragii în mod evident nu se pot suprapune."

2) În situația intervenirii vacanței funcției de Președinte, determinată de demisie și întrunirii circumstanțelor prevăzute la art.85 alin.(1) – (3) din Constituție pentru

dizolvarea Parlamentului și, totodată, în ipoteza în care termenii în care survine obligativitatea stabilirii datei alegerilor parlamentare anticipate pentru noul Parlament se suprapun / coincid cu termenii în care survine obligativitatea stabilirii datei alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova în cazul vacanței funcției determinată de demisie, se pot stabili și, respectiv, organiza în același timp (în aceeași zi) alegeri parlamentare anticipate și alegeri prezidențiale anticipate?

Legislația nu cuprinde prevederi care ar interzice desfășurarea simultană a acestor alegeri. Unica prevedere care permite expres desfășurarea în aceeași zi a 2 tipuri de exerciții electorale este în art.156 din Codul electoral nr.1318/1997. În conformitate cu această normă, referendumul republican poate avea loc în aceeași zi cu alegerile parlamentare, prezidențiale și locale generale.

Dacă e să reieșim din argumentele Curții Constituționale din hotărârea nr.29 din 24.11.2015, **e necesar de evitat suprapunerea campaniilor electorale pentru alegerea Parlamentului cu cea pentru alegerea Președintelui, în cazul în care ambele exerciții electorale au loc prin aceeași modalitate de vot, și anume prin sufragiu universal, direct și liber exprimat** (pct.58). Constatările Curții sunt perfect aplicabile situației la moment din Republica Moldova, ori și Parlamentul și Președintele țării este ales prin aceeași modalitate de vot, și anume prin sufragiu universal, direct și liber exprimat.

Ca o constatare generală care se impune, întrucât nu au intervenit elemente noi de natură să determine schimbarea jurisprudenței Curții Constituționale, atât considerentele, cât și dispozitivele hotărârilor sus-menționate (și altor hotărâri relevante) își păstrează valabilitatea și în prezenta cauză.

ADRESA DE CONTACT:

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”
str. Iacob Hîncu 10/1, mun. Chișinău, MD-2005, Republica Moldova
Telefon: (373-22) 22 18 44, Fax: (373-22) 24 57 14
www.viitorul.org, office@viitorul.org